

entrevistes que, en conjunt, posen de manifest aquesta interrelació home-llenguatge i la funció d'aquest darrer com a creador de l'home social. Per a l'autor, el llenguatge no consisteix solament en les oracions, sinó que és un intercanvi de significats en contextos diferents; es aquí on es troba la importància de l'aspecte social. Un altre fet que demostra aquesta afirmació és l'existència dels dialectes, que expressen la diversitat de les estructures socials, i el sorgiment, naturalment també per raons socials, d'un dialecte «stàndar». Segons Halliday, el fet de considerar el llenguatge solament com un objecte (punt de vista lingüístic), en fa oblidar aspectes essencials, ja que la llengua és com és a causa de les funcions que han desenvolupat per a servir a la gent: així, s'entendrà millor la llengua com a objecte si s'interpreta a la llum dels treballs d'aquells que la consideren com a instrument (p. 12). Finalment, l'interès últim dels estudis inclosos en aquest llibre es troba, com assenyala el mateix autor, en la seva preocupació per la llengua vinculada al procés i a l'experiència de l'educació, ja que el rerafons lingüístic és fonamental per a explicar i comprendre el que succeix a l'aula (p. 14).

La primera edició de *El lenguaje como semiótica social*, és de l'any 1978, data en què fou publicat, en anglès, per l'editorial E. Arnold. El llibre no és, certament, una novetat i sens dubte les persones que treballen en aquest camp coneixen aquests estudis des de fa uns quants anys. El que sí és novetat és la versió espanyola, que hauriem de celebrar, car no hi ha pràcticament traduccions castellanes de l'obra d'aquest lin-

güista. És deplorable, tanmateix, la baixa qualitat de la traducció present, plena d'incorreccions com aquestes: «(...) nos hemos preocupado más por la planeación de las ciudades» (p. 17); «(...) oímos hablar por primera ocasión de» (p. 17); «(...) la mayoría de las personas está consciente de ese peligro» (p. 18); «(...) resultan más importantes para el maestro en el salón de clases» (p. 19); «(...) una sociedad no consiste de participantes sino de relaciones» (p. 25); «(...) en la esfera psicológica, a últimas fechas ha habido dos modos» (p. 27); «(...) ése es un aspecto de la relación del lenguaje a la situación» (p. 47). Els errors anteriors són només una petita mostra de la llarga sèrie d'errades que hi ha a la versió espanyola del llibre de Halliday; errades que haurien d'ésser evitades pels responsables de les col·leccions o de les mateixes editorials, car fan que es perdi àdhuc part de l'interès per l'obra:

M.D. Poch Olivé

Elena Francis, un consultorio para la transición

Contribución al estudio de los simulacros de masas, Gérard Imbert. Eds. Península. Barcelona, 1982. 217 pàgines.

Gérard Imbert, semiòleg de la comunicació social a la Universitat de la Sorbona, ha realitzat investigacions a Espanya des del 1976. Actualment estudia els simulacres de masses, així com la construcció de la realitat als períodes

d'influència dominant. Entre altres treballs és autor de *Los discursos de la calle. Semiología de una campaña electoral, Ruedo Ibérico, París, 1979.*

A Elena Francis... analitza la permanència d'un espai radiofònic: Elena Francis o «La hora Francis, la hora feliz», consultori sentimental transmès a diverses emissores des de fa anys i que a l'última dècada no ha canviat gens la seva estructura, malgrat la mutació històrica espanyola.

Imbert porta a terme una anàlisi semiòtica d'aquest discurs, que en opinió seva és vehicle de la ideologia de l'«entreteniment, del divertimento estratègic i del control ideològic». La seva tesi parteix de la base que l'emissió, aparentment dialèctica, no és altra cosa que pur artifici, essent doncs la comunicació radiofònica un simulacre de masses.

L'obra és el resultat d'una investigació sobre el programa, el qual es compon d'una part recreativa —entrevius a famosos—, un consultori sentimental i finalment publicitat sobre productes de bellesa de l'Institut Elena Francis. Es tracta d'un espai fortament codificat amb lleis pròpies, amb una lògica interna i amb un ritme de preguntes i respostes al compàs d'una inevitable música d'ambient. El programa consisteix en una sèrie de comentaris sobre cartes suposadament trameses per les oïdores, les quals són llegides per una locutora i contestades per Elena Francis.

El treball portat a cap per Gérard Imbert es divideix en tres etapes: a) Un corpus que es descompon en 13 audicions amb 78 consultes (novembre-desembre 1977); b) Corpus de 17 audicions amb 156 consultes (juny-juliol 1978); c) Un

tercer corpus de 23 audicions amb 100 consultes (abril-maig 1980). El corpus total comprèn 22 hores de gravació i el context polític és el de la transició vers la democràcia a Espanya, des del 1977 al 1980.

El programa, diu Imbert, pot estudiar-se com a text, com a gramàtica generativa de sentit i no solament com a reproductor d'ideologia. El discurs pot ser llegit des del punt de vista històric, com a discurs de transició, com a vehicle ideològic en l'aspecte sociològic i, en l'aspecte semiòtic, en la seva organització. S'ha de conèixer també a quina retòrica obeeix.

La dona és la gran protagonista del consultori. Es tracta d'un discurs on la dona és alhora actant subjecte, objecte i espectador. Emmotlla l'oïdora als seu status sòcio-cultural de mestressa de casa i reforça la diferenciació existent de rols i d'activitats. Procura servir dins del nou context històric-cultural la vella ideologia de l'amor i de la família mantenint l'estructura patriarcal i limitant, d'altra banda, els drets de la dona.

La retòrica no hi és d'una manera palesa sinó latent: executa una sèrie de manipulacions que perverteixen el referent mitjançant operacions lògico-discursives. Remet a un sistema de valors de clar signe nacional-catolicista (moral cristiana, virginitat, família, matrimoni, etc.).

Imbert analitza finalment el simulacre de diàleg entre la locutora consellera, gran sacerdotessa que dicta les normes morals i les regles convencionals tradicionals i els dos destinataris: un al·locutori privilegiat (l'oïdora protagonista) i un al·locutori llunyà (el públic passiu). En

realitat, el missatge es dirigeix cap aquest últim: és un joc ritual, un simulacre de comunicació. El programa, finalitza l'autor, és un discurs espectacle: l'escenificació de la paraula. Es tracta d'una comunicació simbòlica mediatitzada, interferida pel signe. El que es consumeix no és la informació sinó el signe d'aquesta.

El consultori seria doncs un laboratori semiòtic on es fabrica llenguatge, on es produeix un discurs per tal d'imposar un model de comportament: un productor d'ideologia. El consultori és un espai hiperreal on s'expressa l'aspecte lúdic de la cultura de masses.

Per tant, als discursos que són transmesos pels mitjans de comunicació s'estableix una «semiocràcia», un imperi dels signes i un imperialisme de la imatge.

L'obra de Gérard Imbert té un gran interès, no solament per als semiòlegs o lingüistes sinó per a tot lector interessat en els processos de comunicació social. Investiga en l'actual realitat espanyola la potència imperativa del signe «generador d'ideologia» i l'element persuasiu, conformista, que impedeix l'avanç de la transformació política, a més d'oferir un model per a una anàlisi del discurs. El seu llibre és un exemple d'investigació lògica i metòdica, portada a terme amb solidesa i coherència.

Amb tot, i malgrat que s'al·ludeix a l'estructura nacional-catòlica espanyola, considerem que l'autor podria matisar les vinculacions i connotacions ètiques d'aquesta, especialment amb el discurs religiós, arrelat als organismes de poder preponderants al país. És en aquest simulacre de comunicació on es tradueix el joc ritual i la retòrica dogmàtica de l'Església,

baluard dels valors més conservadors i tradicionals de la societat.

H. Larrea

Teoría a análisis de las imágenes, Francesc Marcé i Puig. Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 1983.

Acaba d'aparèixer, en forma de llibre, un treball de Francesc Marcé: *Teoría y análisis de las imágenes*, editat per la Universitat de Barcelona. L'autor, que treballa al Departament de Teoria de la Imatge i de l'Entorn de la Facultat de Belles Arts de la mateixa Universitat de Barcelona, es proposa, amb aquest text, respondre a una exigència i cobrir una carència. L'exigència, segons Marcé «consistia en la necesidad de introducir a los alumnos de primer curso, de la Facultad de Belles Artes, en el terreno movedizo del análisis de las imágenes». La carència ve donada per «la inexistencia de textos de síntesis e iniciación en dicho campo».

Marcé delimita un marc general —que troba a la lògica, provinent de la Teoria General de sistemes— dins del qual poder sistematitzar els diversos treballs que, des de disciplines també diverses, exploren la temàtica de la imatge visual. La intenció de síntesi, que és la que guia el text, fa que quedin sense tractar algunes qüestions específiques més o menys problemàtiques relaciona-